Opetus- ja kulttuuriministeriölle
Viite: VN/26841/2026

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n lausunto yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Arene kiittää mahdollisuudesta lausua asetusluonnoksista. Opettajankoulutuksen osaamistavoitteiden selkeyttäminen on perusteltua. Sääntelyn tulee turvata korkeakoulujen autonomia, ammatillisen opettajankoulutuksen työelämälähtöisyys sekä vastaavien opintojen tasapuolinen käsittely korkeakoulusektorista riippumatta.

Sisältävätkö asetusluonnoksen 19 §:ssä ehdotetut eri opettajankoulutuksen opintojen yleisen tason sisältökuvaukset olennaisen kuvauksen?

Kyllä, yleisen tason kuvauksina. Kuvaukset jäsentävät opintojen tutkimuksellista, pedagogista ja didaktista perustaa sekä harjoittelun asemaa riittävän yleisellä tasolla. Korkeakouluille tulee säilyttää mahdollisuus päättää opintojen tarkemmasta sisällöstä, toteutustavoista ja tarkoituksenmukaisesta yhdistämisestä.

Yhteisen perustan tulee mahdollistaa ammatillisen opettajankoulutuksen ammattipedagogiset painotukset ja työelämän oppimisympäristöjen hyödyntäminen. Harjoittelun toteutustavoissa tulee voida huomioida opiskelijan aiempi osaaminen. Toteutuksessa on varmistettava säädetyn ohjatun harjoittelun ja opintojen osaamistavoitteiden täyttyminen.

Sisältävätkö asetusluonnoksen 19 a §:ssä ehdotetut tavoitteet varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatillisia valmiuksia antavien opintojen kannalta olennaisen/keskeisen osaamisen?

Kyllä, yleisen tason kuvauksena. Tavoitteissa huomioidaan lasten kasvu, oppiminen ja kehitys, perheiden kanssa tehtävä yhteistyö sekä toiminta moniammatillisissa yhteisöissä. Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta on tärkeää, että moniammatillinen yhteistyö rakentuu eri ammattiryhmien toisiaan täydentävälle osaamiselle, mukaan lukien varhaiskasvatuksen sosionomien osaaminen.

Johtotehtäviin kehittymistä koskevan tavoitteen yhteydessä on tärkeää erottaa koulutuksen tuottamat valmiudet tehtävien kelpoisuusvaatimuksista. Tavoitekuvaus ei itsessään ratkaise tehtäväkohtaista kelpoisuutta. Koulutuspolkujen kehittämisessä tulee tunnistaa myös ammattikorkeakoulutuksen tuottama osaaminen.

Sisältävätkö asetusluonnoksen 19 b §:ssä ehdotetut tavoitteet perusopetuksessa opetettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaisten opintojen kannalta olennaisen/keskeisen osaamisen?

Kyllä, yleisen tason kuvauksena. Eri oppiaineiden pedagoginen ja didaktinen osaaminen, oppiaineiden välisten yhteyksien hahmottaminen sekä tutkiva ote muodostavat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Arene ei esitä tähän pykälään muutoksia.

Sisältävätkö asetusluonnoksen 19 c §:ssä ehdotetut tavoitteet erityisopettajan opintojen kannalta olennaisen/keskeisen osaamisen?

Kyllä, yleisen tason kuvauksena. Erityispedagoginen osaaminen, ammattietiikka sekä kyky tukea ja arvioida tukea tarvitsevien oppijoiden oppimista ovat keskeisiä tavoitteita. Monialaisissa verkostoissa toimiminen tukee kokonaisuutta.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tavoitteiden yhteisessä tarkastelussa tulee huomioida ammatillisen koulutuksen ja aikuisten oppimisen ympäristöt, myös työpaikalla oppiminen ja koulutuksesta työelämään siirtyminen. Tavoitteiden vastaavuudesta ei tule päätellä, että erityisopettajan opintojen kaikki tehtäväkohtaiset kelpoisuudet olisivat samat.

Sisältävätkö asetusluonnoksen 19 d §:ssä ehdotetut tavoitteet opinto-ohjaajan opintojen kannalta olennaisen/keskeisen osaamisen?

Kyllä, yleisen tason kuvauksena. Opinto- ja uraohjauksen yhdistäminen koulutusta ja työelämää koskevaan osaamiseen on perusteltua. Tavoitteet muodostavat pääosin yhtenäisen perustan yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa järjestettävälle opinto-ohjaajankoulutukselle.

Perustelumuistion mukaan yliopistoissa ja ammatillisissa opettajakorkeakouluissa suoritetut opinto-ohjaajan opinnot ovat kelpoisuusvaatimusten näkökulmasta yhdenvertaiset. Yliopistoluonnoksen ilmaukset monitieteinen osaaminen ja moniammatilliset toimintaympäristöt poikkeavat ammattikorkeakoulujen luonnoksen ilmauksista laaja-alainen osaaminen ja erilaiset toimintaympäristöt. Jatkovalmistelussa on varmistettava, etteivät erot synnytä perusteettomia tulkintaeroja opintojen tuottamasta osaamisesta.

Sisältävätkö asetusluonnoksen 19 e §:ssä ehdotetut tavoitteet opettajan pedagogisten opintojen kannalta olennaisen/keskeisen osaamisen?

Tavoitteet kattavat opettajan työn keskeisen osaamisen. Pedagoginen ja didaktinen osaaminen, vuorovaikutustaidot ja ammattietiikka sekä oppimisen suunnittelu, ohjaus, tuki ja arviointi muodostavat perustellun kokonaisuuden. Arene esittää, että arviointiosaamisen merkitystä ja valmiuksia toimia digitaalisissa oppimisympäristöissä tuodaan tavoitekuvauksessa selvemmin esiin. Tarkemmista sisällöistä ja toteutustavoista päättävät korkeakoulut.

Perustelumuistion mukaan yliopistojen opettajan pedagogiset opinnot ja ammatillinen opettajankoulutus antavat saman yleisen pedagogisen kelpoisuuden. Osaamistavoitteiden kuvauksissa tulee siksi tehdä yhteinen perusta näkyväksi ja mahdollistaa samalla kasvatustieteellisen tiedon yhdistäminen ammattialojen tutkimukseen ja työelämän kehittämiseen.

Sisältävätkö asetusluonnoksen 19 f §:ssä ehdotetut tavoitteet aineenopettajan koulutukseen kuuluvien opetettavan aineen opintojen kannalta olennaisen/keskeisen osaamisen?

Kyllä, yleisen tason kuvauksena. Tieteen- tai taiteenalan sisällöt, tiedonmuodostus sekä keskeiset käsitteet ja menetelmät muodostavat perustellun osaamispohjan. Ajankohtaisiin ilmiöihin kytkeminen ja osaamisen jatkuva kehittäminen täydentävät sitä. Arene ei esitä tähän pykälään muutoksia.

Lausunnonantajan yleisiä näkemyksiä asetusluonnoksesta.

Arene kannattaa osaamistavoitteiden selkeyttämistä siten, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen vastaavia opettajankoulutuksen opintoja voidaan tarkastella yhteisenä kokonaisuutena. Perustelumuistion mukaan tavoitteena on luoda edellytyksiä opintojen sijoittamiselle kansalliseen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehykseen. Nyt lausuttavilla luonnoksilla ei vielä ratkaista viitekehystasoja. Jatkovalmistelussa sijoittelun tulee perustua osoitettuun osaamiseen ja sen vaativuuteen.

Yhteiset osaamistavoitteet eivät edellytä samanlaisia opetussuunnitelmia. Korkeakoulujen tulee voida kehittää koulutusta oman tehtävänsä ja toimintaympäristönsä pohjalta. Asetustasolla kuvataan keskeinen osaaminen; tarkemmat sisällöt kuuluvat korkeakouluille. Koulutuksen kehittämistä tulee jatkaa yliopistojen ja ammatillisten opettajakorkeakoulujen yhteistyössä.

Luonnoksen 20 §:ään ehdotetaan mahdollisuutta sisällyttää opettajan pedagogisia opintoja varhaiskasvatuksen opettajan koulutukseen. Perusteluissa on tarpeen täsmentää, miten näiden opintojen suhde opettajan pedagogisten opintojen kokonaisuuteen kuvataan. Yksittäisten opintojen sisältymisestä koulutukseen ei tule päätellä koko opintokokonaisuuden suorittamista tai uuden tehtäväkohtaisen kelpoisuuden syntymistä.

Yliopistojen opettajankoulutusta koskevassa perustelumuistiossa arvioidaan muutosten vastaavan pääosin nykyisiä käytäntöjä eikä asetuksella arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia. Yhteisessä toimeenpanossa on arvioitava myös ammattikorkeakoulujen mahdollinen opetussuunnitelmien päivitys- ja henkilöstön osaamisen kehittämistarve. Jos muutokset edellyttävät lisätyötä, sen resurssit on turvattava.

Perustelumuistiossa ehdotettu voimaantulo 1.8.2028 antaa lähtökohdan toimeenpanon suunnittelulle. Lopullisiin asetuksiin tulee merkitä yhteensovitetut voimaantuloajat ja selkeyttää, miten muutoksia sovelletaan ennen voimaantuloa opintonsa aloittaneisiin opiskelijoihin.

Lausunnonantajan näkemyksiä ammattikorkeakouluista annettuun valtioneuvoston asetukseen ehdotetuista muutoksista.

Arene pitää ammatillisen opettajankoulutuksen opintojen, rakenteen ja tavoitteiden täsmentämistä perusteltuna. Luonnoksen 1 a §:ssä ja 2 a §:ssä esitetty mahdollisuus suorittaa opinnot erillisinä tutkinnon jälkeen tai osana tutkintoa tukee joustavia koulutuspolkuja. Toimeenpanossa on varmistettava, että opintojen osaamistavoitteet ja soveltuvat kelpoisuusehdot täyttyvät kummassakin toteutustavassa. Samansisältöisen säännöksen toistaminen molemmissa pykälissä on tarpeen arvioida säädöstekstin selkeyden kannalta.

Ammattikorkeakoulujen luonnoksen 6 §:ssä kaikkien kolmen opintokokonaisuuden osaaminen perustuu tutkimukseen. Yliopistoluonnoksen vastaavissa tavoitteissa mainitaan lisäksi tutkiva ote. Arene esittää tämän tavoitteen kirjaamista myös ammattikorkeakoulu asetukseen: opettajan pedagogisiin opintoihin ”Tavoitteena on omaksua tutkiva ote opettajan työhön”, erityisopettajan opintoihin ”Tavoitteena on omaksua tutkiva ote erityisopettajan työhön” ja opinto-ohjaajan opintoihin ”Tavoitteena on omaksua tutkiva ote opinto-ohjaajan työhön”. Lisäys tekisi tavoitekuvausten vastaavuuden näkyväksi. Nykyisten sanamuotojen ero ei osoita puutetta ammatillisen opettajankoulutuksen tutkimusperustaisuudessa.

Kohdissa 5 ja 6 esitetyt tavoitekuvausten täsmennykset tulee käsitellä yliopisto- ja ammattikorkeakouluasetusten yhteisessä valmistelussa. Ammatillisen opettajankoulutuksen rakennekuvauksissa tulee säilyttää ammattipedagogisten opintojen ja harjoittelun asema.

Liitteenä oleva ammattikorkeakoulu asetusluonnos sisältää myös ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusta koskevia muutoksia. Arene on aiemmissa lausunnoissaan korostanut näiden koulutuspolkujen selkeyttä ja joustavuutta sekä koulutuksen järjestämisen rahoituksen turvaamista. Myös asetuksen toimeenpanossa on varmistettava riittävät opetuksen, harjoittelun ja ohjauksen resurssit. Näiden koulutusten rahoitusta ja vaikutuksia tulee arvioida erikseen, yliopistojen opettajankoulutusta koskevan perustelumuistion arviota taloudellisten vaikutusten puuttumisesta ei tule ulottaa koko ammattikorkeakoulujen asetusluonnokseen.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Jari Multisilta	Anna Välimaa
Puheenjohtaja	Toiminnanjohtaja